

Suša v oljčniku

Zaradi suše imamo nestabilne in prenizke pridelke ter slabšo kakovost. Kako to preprečiti?

Oljka je kserofitna rastlina, zaradi česar predstavlja pomembno drevo za preživetje tudi v kamnitih in sušnih pokrajinah. Njene odlike so visoka zmogljivost absorpcije vode po koreninskem sistemu, optimalen nadzor nad izgubo vode skozi listne reže ter ugodna anatomija in morfologija listov. Najbolj kritične faze potrebe vode pri oljki so v času zasnove cvetov, cvetenju, oploditvi in v fazi delitve celic do trdenja koščice (običajno od začetka maja do sredine julija) ter za debeljenje in zorenje plodov (od sredine avgusta do oktobra).

Podnebne spremembe prinašajo vedno več ekstremov (močni nalivi, toča, pozebe ...). Poleti je manj padavin, zaradi česar so pogostejše suše, pozimi pa pade več padavin. Zaradi višjih temperatur se podaljšuje dolžina rastne dobe in povečuje evapotranspiracija.

Sušni stres v oljčniku (foto: Matjaž Jančar)

Z ekstremnimi sušnimi obdobji v spomladanskem in poletnem času se v posameznih letih srečujemo že od leta 2003, kar dolgoročno vpliva na oljko. Drevesa ne uspejo sintetizirati dovolj asimilatov za naslednje leto in diferenciacija, ki poteka v poletnih mesecih, je slabša, kar se v prihodnjem letu odraža v slabši letini. Zato imamo lahko zaradi suše nestabilne

in prenizke pridelke ter slabšo kakovost.

Pridelek oljk v sušnih letih je odvisen od lege in tipa tal, količine padavin, kondicije posameznega drevesa priprave tal pred sajenjem, izbire sorte in podlage ter agrotehničnih ukrepov v nasadu. Suša najbolj prizadene oljčnike na plitkih tleh, mlade oljčnike, premalo porezana drevesa, istrsko belico na potaknjencih, drevesa v slabi kondiciji in premalo ali prepozno pognojene nasade.

Ukrepi za zmanjšanje posledic suše

Najpomembnejši in najbolj učinkoviti ukrepi se izvajajo že pri pripravi novega oljčnika. Priporoča se globoka obdelava tal (od 1 do 1,2 m), založno gnojenje in povečanje humusa z organskim gnojenjem ter podorinami in izbira ustrezne sorte ter podlage. V nadaljnjih letih na suši izpostavljenih le-

gah izvajamo močnejšo rez, skrbimo za uravnoteženo gnojenje, dobro zdravstveno stanje dreves in oljčnike zatravimo.

Tla so pomemben zadrževalnik vode, njihova sposobnost akumuliranja vode pa je odvisna od več dejavnikov: globine talnega profila, vsebnosti organske snovi, teksture in strukture tal. Z globoko obdelavo tal pred sajenjem po-

Razpoka tal v oljčniku (foto: Matjaž Jančar)

večamo kapaciteto tal za vodo in koreninam omogočimo, da se nemoteno razvijajo ter prodirajo v globlje plasti tal, kjer je več vode. Če tega nismo storili, lahko naknadno globoko podrahljamo vsako drugo vrsto vsako drugo leto. Možno je tudi kasnejše prekopavanje, vendar moramo drevesa po izvedenem ukrepu močno porezati, da zaradi poškodovanih korenin ponovno vzpostavimo ravnotežje med koreninskim sistemom in krošnjo.

Pomemben dejavnik je tudi izbira podlage in sorte. Za sušne lege priporočamo sajenje cepljenih sadik na sejancu, ker ima sejanec globlji koreninski sistem. Slabost sadik, cepljenih na sejanec, je večja občutljivost na pozebe, ki se lahko pojavijo na našem območju pridelave oljk. Po hudi pozebi moramo sadike ponovno precepiti. Zato sadimo nizko cepljene sadike in cepljeno mesto obvezno pokrijemo z zemljo.

Organska snov izboljša sposobnost zadrževanja vode peščenih tal in poveča zračnost v težkih glinenih tleh. Pomemben je predvsem delež organske snovi v zgornjem sloju tal, ker povečuje sposobnost vpijanja vode in zmanjšuje površinski odtok vode ter erozijo. Organsko snov lahko povečamo z večjim vnosom organskih snovi (živinskega gnoja, komposta, organskih gnojil in s sajenjem podorin). Z zmanjšanjem obdelave tal, zatratitvijo in puščanjem rastlinskih ostankov na površini tal

kot zastirko izboljšamo fizikalne lastnosti tal in zmanjšamo izhlapevanje vode iz tal in rastlin.

Namakanje

Ob vse pogostejših in izrazitejših sušah priporočamo namakanje oljčnikov, predvsem zaradi zmanjšanja alternativne rodnosti in večje kakovosti olja. Žal pa smo z vodnimi viri zelo omejeni.

Namakanje je smiselno predvsem v mladih oljčnikih in na legah, ki so bolj izpostavljene suši (manj padavin, večje izhlapevanje iz tal in rastline). Z namakanjem hitreje dosežemo končni rodni volumen, skrajšamo mladostno obdobje in povečamo pridelek. Največja težava pri namakanju oljčnika je zagotavljanje vodnega vira. Za večino oljčnikov velja, da v bližini ni vodotokov, podtalnice in ne racionalne možnosti za akumulacijo, zato je delež namakanih oljčnikov majhen. Veliko oljkarjev uporablja kmetijski vodovodni priključek. Cene vode so nekoliko višje, vendar lahko z varčnim (deficitarnim) namakanjem dosežemo konstanten in večji pridelek.

Na plitkih in skeletnih tleh, kjer namakanje ni možno, priporočamo večkratno plitko obdelavo tal v obdobju rasti, da bi tla zadržala čim več vode.

» TEJA HLADNIK, MAG. URŠKA KLANČAR IN SARA SPAČAL DOVŽAK, KGZS - ZAVOD NOVA GORICA